

Van Eyck

Geadviseerd subsidiebedrag: **€ 1.709.207**

Gevraagd subsidiebedrag: € 2.050.000

Over de instelling

Stichting Van Eyck (hierna: Van Eyck) is een postacademische instelling in de beeldende kunst, gevestigd in Maastricht. Zij richt zich op de talentbegeleiding van (inter)nationale kunstenaars. De interdisciplinaire en intersectorale benadering maakt Van Eyck naar eigen zeggen uniek. Van curatoren en dansers, tot foodvormgevers en klimaatexperts: er wordt vanuit vele perspectieven gewerkt. Jaarlijks ontvangt Van Eyck circa 41 residenten voor een gemiddelde duur van tien maanden.

Van Eyck profileert zich als een innovatieve, veelvoudige en 'open' instelling in de internationale wereld van kunstresidenties. Een 'safe haven' waar kunstenaars zich in rust kunnen ontwikkelen én een plek voor samenkomst en (publiek) debat, waartoe de residenten zich actief dienen te verhouden. De komende jaren is 'klimaaturgentie' het centrale thema. Met drie deelinstituten (Natuuronderzoek, Kunst & Maatschappij en Onderzoek & Educatie) slaat de academie een brug naar partners in binnen- en buitenland, ook buiten de kunst. In oktober 2018 is een nieuwe directeur aangetreden.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.31 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Van Eyck een subsidiebedrag toe te kennen van € 1.709.207.

Van Eyck heeft haar ambities de afgelopen jaren waargemaakt. Ze is naar het oordeel van de raad een postacademische instelling van internationaal belang met een eigenzinnig karakter: het programma is uitgesproken interdisciplinair en intersectoraal en heeft van oudsher een theoretisch-reflectieve grondslag. De thematische benadering die het instituut tot 2030 wil volgen, is risicovol maar vernieuwend; ze betekent een omwenteling voor het gehele instituut.

In de zuidelijke regio is Van Eyck een belangrijk instituut en enig in zijn soort. De raad stelt vast dat de academie er stevig is geworteld en verbinding zoekt met samenwerkingspartners vanuit de inhoud. Haar deelinstituten fungeren als schakels tussen academie en buitenwereld. De educatieve programmering richt zich voornamelijk op het hoger onderwijs.

Wel mist de raad een gedegen visie op publieksbenadering en vindt hij dat de (zelfkritische) reflectie op de codes beter kan. De financiële gezondheid van Van Eyck is niet optimaal. Er is weinig direct inzetbaar eigen vermogen en de grotere afhankelijkheid van subsidies maakt de financieringsmix kwetsbaarder.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

De raad heeft met plezier gevolgd hoe Van Eyck zich de afgelopen jaren gestaag verder heeft ontwikkeld als interdisciplinaire en intersectorale postacademische instelling voor beeldende kunst. Naast een veelzijdig werkende groep beeldend kunstenaars zijn ook podiumkunstenaars, vormgevers, modeontwerpers en schrijvers welkom en is er via de deelinstituten uitwisseling met onder meer wetenschappers, bedrijven en overheden. Met deze brede benadering onderscheidt de instelling zich van andere postacademische instituten. Het aantal aanmeldingen van deelnemers blijft hoog, circa zeshonderd per jaar.

De ambities uit het vorige activiteitenplan zijn waargemaakt en voor de komende jaren legt Van Eyck een beleidsplan met lef neer: de instelling wil de kernactiviteit talentontwikkeling inrichten rond één thema, 'klimaaturgentie'. Ze werkt met haar deelinstituten, publieksprogramma's en onderzoeksthema's als 'natuur' en 'voedsel' al jaren aan haar maatschappelijke worteling. Met de klimaaturgentie als inhoudelijk kader zet ze die worteling radicaal door.

De raad vindt echter wel dat de thematische benadering niet alleen verbindend, maar evengoed beperkend kan werken. Het gevaar ligt op de loer dat de kunst(enaar) te veel in dienst komt te staan van het maatschappelijke vraagstuk en de instelling, dit ten koste van de autonome, beeldende zoektocht. Het gekozen kader moet geen keurslijf worden.

In de opzet van het talentontwikkelingsprogramma, dat niet wezenlijk wijzigt ten opzichte van de afgelopen jaren, heeft de raad vertrouwen. Individuele ontwikkeling, onderlinge samenwerking en samenwerking met derden gaan hand in hand, wat een rijkdom aan ontwikkelmogelijkheden geeft. Er is ruimte voor dialoog en naast eigen personeel zijn er externe adviseurs (ook van buiten Nederland) die de kunstenaars begeleiden. Het hart van het programma bestaat uit de zogenaamde 'In-Labs', waar deelnemers samen presentaties, workshops of publicaties initiëren en uitvoeren rond onderwerpen die hen interesseren. Elke woensdagavond zijn er presentaties waarover met publiek van gedachten wordt gewisseld rond een maaltijd.

De technische faciliteiten van de instelling zijn volgens de raad voldoende gevarieerd en passend bij het profiel van de instelling. De residenten kunnen gebruikmaken van vijf goed geoutilleerde werkplaatsen en een bibliotheek. In 2020 start het 'New Materials Lab', gericht op de ontwikkeling van duurzame, ecologische materialen en materiaalgebruik.

De raad mist in het plan een beschrijving van de begeleiding. Om het academiemodel kritisch te kunnen blijven bevragen en ontwikkelen, is het van belang hierover transparant te zijn. Nu is onvoldoende duidelijk hoe de begeleiding precies wordt ingevuld.

Vernieuwing

De typerende inzet op interdisciplinariteit en intersectoraliteit is door de nieuwe directeur verder doorgezet, wat volgens de raad goed heeft uitgepakt. In 2019 werden voor het eerst modeontwerpers en -kunstenaars opgeroepen en toegelaten.

Met de keuze nu voor een centraal thema, waartoe alle deelnemers zich moeten verhouden, verrast Van Eyck. Het is een innovatieve aanpak in de postacademische kunstwereld, waar de vrijheid van onderzoek door de kunstenaar een hoog goed is.

De raad vindt het ook sterk dat het thema 'klimaaturgentie' in de gehele organisatie wordt doorgevoerd. Zo wordt de selectie van de deelnemers anders ingestoken via geografische, disciplinaire en thematische focusgebieden. Ook komen er korte residenties voor niet-kunstenaars, zoals klimaatwetenschappers. In het New Materials Lab kunnen deelnemers werken met ecologische materialen en het deelinstituut Natuuronderzoek wordt mede ingezet om het pand te verduurzamen. Van Eyck gaat jaarlijks een publieke conferentie organiseren over de rol van kunst en vormgeving in relatie tot de klimaaturgentie. De raad vindt het consequente, spannende keuzes en plannen. Ze hebben grote gevolgen voor de organisatie, dus het bewaken van het interne draagvlak is belangrijk.

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

De raad vindt de invulling van het beloningsbeleid transparant en goed onderbouwd. De instelling volgt voor vast en tijdelijk personeel en voor de oproepkrachten de cao Rijksambtenaren. Deelnemers ontvangen een maandelijks stipendium (dat met honderd euro wordt verhoogd ten opzichte van het stipendium in 2017 – 2021) en een gelijk productiebudget voor iedereen. Freelancers worden markconform betaald en er wordt gewerkt met vrijwilligersvergoedingen en sociale werkplaatsregelingen. Leden van de raad van toezicht met een eigen kunstpraktijk krijgen een kleine vergoeding.

De raad tekent hierbij wel aan dat uit de aanvraag niet duidelijk wordt welke rol Van Eyck speelt in de sociale dialoog en hoe zij omgaat met de verhouding tussen het aantal ingezette en gehonoreerde uren.

De financiële gezondheid van Van Eyck is niet optimaal. De instelling geeft aan sinds de bezuinigingen van 2011 steeds tegen haar grenzen aan te lopen. De extra toekenning van het ministerie in 2018 voor een klein aantal instellingen op het gebied van talentontwikkeling liep ze mis. De eigen inkomsten groeiden wel (circa 20 procent van het totaal aan structurele subsidies in 2018), maar het eigen direct beschikbare vermogen is laag. Echt zorgelijk vindt de raad dat echter niet: het eigen pand is een grote stille reserve, huur of een minder prestigieuze locatie is altijd een optie. De raad signaleert wel dat de financieringsmix, door de hogere subsidieaanvraag voor de periode 2021 – 2024, hoofdzakelijk als gevolg van meer deelnemers, kwetsbaarder wordt.

Van Eyck heeft veel aandacht voor een balans tussen vaste en niet-vaste contracten, c.q. tussen kennis in huis en kennis van buiten. De raad ziet in de aanstaande wisseling van de wacht, nu de komende jaren een aantal vaste medewerkers de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, een uitdaging voor de instelling.

Uit de toelichting op de begroting wordt niet duidelijk of er rekening wordt gehouden met de toepassing van de Fair Practice Code of met structurele indexatie van de personele lasten.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

Van Eyck heeft de afgelopen jaren interessante programma's voor, in het bijzonder, het hoger onderwijs ontwikkeld, in goed gekozen samenwerkingen met hogescholen en universiteiten. Met Hogeschool Zuyd, Universiteit Maastricht en Fontys Hogeschool voor de Kunsten is een intentieverklaring getekend voor gezamenlijke pilot-PhD-trajecten.

De raad had meer willen lezen over de inzet van Van Eyck op educatie voor het primair en voortgezet onderwijs. De instelling schrijft dat er de afgelopen jaren stappen zijn gezet om onderwijsactiviteiten te ontwikkelen, maar de motivatie (waarom juist voor deze doelgroep), de doelstellingen en plannen worden niet toegelicht. Van Eyck meldt alleen summier een begin te hebben gemaakt met het ontwikkelen van een schoolgebonden programma in samenwerking met presentatie-instelling Marres. De beschrijving van een concrete aanpak ontbreekt.

De raad vindt het voornemen om jaarlijks een conferentie over kunst en klimaaturgentie te organiseren en in de tentoonstellingen meer nadruk te

leggen op ideeën, processen en achtergronden dan op voltooide producten, krachtig. Hiermee wordt het publieke programma educatiever van aard.

De raad mist een duidelijke visie op publieksbenadering, die aan educatie, participatie en publieksprogrammering ten grondslag zou moeten liggen. Er worden communicatie-instrumenten genoemd, maar niet welke de (nieuwe, ook inclusieve) doelgroepen zijn en hoe de instelling deze bij haar activiteiten wil betrekken. Met een polariserend onderwerp als 'klimaaturgentie' worden niet eenvoudig gevarieerder doelgroepen bereikt. De raad is benieuwd hoe Van Eyck denkt ook de sceptici te interesseren, evenals bijvoorbeeld de lagere inkomensklassen die toch een belangrijke stempel drukken op de regio.

Geografische spreiding

De raad is positief over de worteling van Van Eyck in de stedelijke regio. Er zijn duurzame samenwerkingen, vooral met instellingen in het onderwijs en de culturele sector, en de verbindingen zijn vanuit het programma, dus intrinsiek, gemotiveerd. Steeds meer postacademische instellingen bewandelen dat pad, maar Van Eyck is voorbeeldstellend. In de 'In-Labs' worden al jaren gemeentelijke thema's geadresseerd en ook via de deelinstituten worden aanknopingspunten gezocht. Met het thema van de klimaaturgentie wordt de uitbreiding met andersoortige partners – denk aan maatschappelijke instellingen, wetenschappers, het bedrijfsleven – kansrijker.

Toepassing Fair Practice Code

Aan de Fair Practice Code wordt redelijk goed invulling gegeven. Van Eyck houdt zich aan de eisen van *fair pay* (zie 'Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering'). De uitwerking van de sociale dialoog is echter summier. Ook valt het de raad op dat Van Eyck weinig zelfkritisch is; er worden nauwelijks aandachtspunten benoemd.

Toepassing Governance Code Cultuur

De instelling voldoet aan de principes van de Governance Code Cultuur, maar de raad mist de nodige reflectie. Van Eyck werkt met een raad-van-toezichtmodel. Verbeterpunten en daaraan gekoppelde doelen voor 2021 – 2024 ontbreken, wat de vraag oproept hoe groot het bewustzijn van de code in de organisatie is.

De raad vindt de reflectie op de Code Diversiteit en Inclusie niet sterk. Uit het plan spreken goede intenties, maar een gedegen zelfanalyse ontbreekt en er worden geen concrete (verbeter)doelen gesteld. Er wordt bijvoorbeeld gesproken over het maken van vertaalslagen naar een 'diverser publiek', maar wie daarmee worden bedoeld en hoe de instelling hen denkt te kunnen

bereiken, blijft onbenoemd. De internationale adviseurs die deelnemers begeleiden en de internationale adviescommissie die Van Eyck monitort zouden ingangen kunnen zijn voor een meer specifiek diversiteitsbeleid. De raad vindt het van belang dat de academie het onderwerp de komende jaren agendeert en evalueert.

De raad complimenteert de instelling wel met de vertrouwenspersoon voor zowel deelnemers als personeel, en met de wijze waarop ze de deelnemers een stem geeft in de organisatie via de halfjaarlijkse 'Assembly'.